

אור לי

שמונה נרות חנוכה

תשפ"א

הארות

יצחק לאווי

ערב חנוכה תשפ"ב

נדר נר חנוכה

כל נר חנוכה הוא נדר כזה שכאשר ניגאל אז אגמור בשיר מזמור חנוכת המזבח. נד"ר נ"ר ד'.

נר ראשון: ברכת הרואה והנראה

הרואה נר חנוכה מברך.

כשם ששומע כעונה ובלבד שיכוונו שומע ומשמיע. כך באמת רואה כנראה ובלבד שיכוונו רואה ונראה.

ראיית העין הוא דבר ממשי מן הדבר הנראה נכנס לתוך העין (פעם חשבו שיש קרני ראייה יוצאים מהעין וחוזרים וכעת מבינים שזה פוטונים נכנסים לעין ומעובדים על ידי המח) ונעשה שם למראה שהאדם רואה.

הראיה כמו כל החושים היא אקטיבית ולא פאסיבית, והיא גם הגעת הדבר ממש לתוך האדם, היינו כוונת הדבר (מה שקראו פעם צורת הדבר).

כוונת הראיה הוא עמידה על צירוף הדבר לכדי מראה האדם. שיהא רואה בעינים ידועים לו. ולפי שכל הדברים נועדו לעיני האדם לכן יש בהם כוונת המראה והם נקלטים בו כפי הראוי, והדברים שאיננו רואים אע"פ שהם קיימים הם כאלה שאין כוונתם להיראות.

כוונת הסתכלות בנרות הוא שיהא ממלא את חוש הראיה שלו במראה הנר עד שלא יצטרך להשתמש בעיניו לראות אותם ולא ידע אם הוא מסתכל בנר שמחוצה לו או בנר שבליבו כי אין ביניהם. ואז יש לו 'ליבי ראה'.

ראיית המחשבה או ראיית הלב כמו 'רואה אני את דבריו' היא ראייה ממש של המחשבה בלב. כמו שהעין יראה בעצמו שהוא רואה כך יראה את המחשבה, יודה בה או יטה אליה. שמיעת המחשבה משמעותו הסכמה – לא שמיעה לי כלומר לא סבירא לי. ראית המחשבה אינו הסכמה אלא ראייה או הודאה.

כוונת הראיה בכל דבריו שיסתכל שיכוון שעניו הם חכמה ובינה, עין חמש הויות עין הויה בריבוע ועוד.

המדליק בביתו אינו מברך ברכת הרואה (וקשה למה לא יברך וירוויח עוד ברכה והרי המדליק גם הוא רואה אלא) כי הנמצא במדרגת מדליק כשם שראיתו הוא הוראה ממילא ברכתו נמצא באותו ראייה דקה שבתוך עינו

ולשם מה יברך עוד בפיו. רק מי שאינו 'מדליק' בעצמו יקבל את הראיה בברכה.

אור אין סוף לא בא לסתום אלא לפרש. הרי לו כוונת המראה. לא חסר אלא כוונת הרואה וזה פעל אברהם אבינו שנראה אליו הויה ובנה מזבח להויה הנראה אליו עד שאמר בהר הויה יראה בדרך שבא לראות כך בא ליראות היינו אלהים יראה לו השם לעולה בני.

כתיב עין ה' אל יראיו וכתיב עיני ה' אל צדיקים. עין ה' הוא העין הרואה ללא כוונת הנראה ולפיכך נעלם, עיני ה' היינו עין הצדיק עין אחד עין ה' עין שני כדרך שבא לראות כך בא ליראות.

בית שמאי יראים היו אמרו לעמוד על עינו של מקום ימים הנכנסים, בית הלל צדיקים אמרו לעמוד על עיניהם הימים שיוצאים מהם אל העליון.

כתיב הנוגע בכם נוגע בבבת עיני והגיהו סופרים לכתוב נוגע בבבת עינו.¹

¹ עוד על ברכת הרואה מלוקט ממקומות אחרים:

נר שני תשע"ו

הנרות הללו קודש ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד.

יש כאן היפוך של המטרה הרגילה של הדלקת נרות, מתועלתניות שבה להאיר בבית, אל האסתטיקה שבה, להסתכל ביופי הנרות, אך לא להשתמש בה.

והיינו כמו שאמרו (שבת כב, ב) על הדלקת המנורה במקדש "וכי לאורה הוא צריך..אלא עדות הוא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל". יש נרות בתכונה של נבראים שצריכים לאור, ויש נרות בתכונה אלהית שאינם עונים על צורך כי אין באלהות חסרון אלא עומדים הם כעדות על השכינה.

שיש ראיה ויש ראיה. המסתכל מתכוון לראות משהו או למצוא משהו. והרואה אינו מתכוון לראות או למצוא משהו בעזרת הנר. צופה הוא

בעצמותו. ממלא את כל יישותו באותו הבטה ואינו מחפש בה שימוש או הארה לצד אחר. כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. או בלשון חסידות חב"ד, מסתכל במאור גופא ולא בהארה שלו.

קשה למצוא מילים לתאר את הראיה הזו. הרואה נר חנוכה מברך שעשה נסים היינו הראיה הזו נסית, היא אות ומופת על מה שלא ניתן לדבר אלא לרמוז, להביט עליו בעין ולומר זה, כנס חנוכה שלא ניתן ליכתב אבל ניתן לרמוז באור הנר, כלוחות העדות שאמרו עליו שאותיותיו (מ וס) עמדו בנס, היינו לא היו שם לדבר כמילים אלא להראות. וזהו מחוץ לפרוכת העדות יערוך את הנרות שהם עדות כמאמר הגמרא הנ"ל.]

שעשה ניסים לאבותינו בזמן הזה/במקום

הזה

מבט חדש למדתי מן השאלות (פרשת וישלח, סימן כו במהדורה עם העמק שאלה). השאלות פותח את דיני חנוכה באמירה שחובה עלינו להלל את ה' בזמן שהתרחש להם נס, ולומד זאת מן הפסוק הללו את ה' וגו' כי גבר עלינו חסדו, משמע בכל זמן שגבר עלינו חסדו יש להלל.

והוא ממשיך ואומר שכך חייבים אנו להלל כאשר אנו רואים מקום שנעשה בו נס לאבותינו, כמבואר בפרק הרואה שהרואה מקום שנעשה נס לאבותינו אומר ברוך שעשה נס לאבותינו במקום הזה. מכאן ממשיך השאלות ומפרש שאם כך הדין במקום הוא הדין בזמן. כשם שחובה להלל על הנס בשעתו ומקומו, ושוב חובה להלל על הנס בכל פעם שעוברים על אותו המקום. כך ממש חובה להלל על הנס בכל פעם שעוברים באותו הזמן.

ולכן בכל שנה שמגיע הזמן שנעשה נס לאבותינו אנו מברכים באותו מטבע ברכה של פרק הרואה, אם על המקום אומר שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, הרי על הזמן אומר שעשה נסים לאבותינו בזמן הזה. לפי זה נראה לי שאפשר להסביר את ברכת הרואה נר חנוכה כענף מן הרואה מקום שנעשה בו נס. נר חנוכה שאנו מדליקים מייצגים את המקום שבו נעשה הנס דהיינו בנרות המנורה, ולפיכך כל הרואה אותם מברך גם הוא שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

נר שני: נר חנוכה משמאל

יש לאדם לקבוע מקומות קדושים בגופו, הם מקומות שכאשר ישים ליבו אליהם ממילא יטה אל מדרגת מוחין אחרת. אפשר לקבוע מקומות כאלה באברי הגוף עצמם במנוחתם ואפשר לקבוע בתנועות מסוימות או במעשים מסוימים. והם נעשים מקומות שמצטרפים בליבו כמקומות קדושים על ידי מחשבותיו הקודמים בהם וממילא הם בעצמם מעוררים קדושת מחשבתו בלא התאמצות.

וכן יש לו לקבוע בביתו מקומות כאלה, בפינה כלשהו או בחדר כלשהו או ליד המזוזה. וכאשר מרגיל נפשו בהם הרי בכל פעם שעובר שם אף ללא הודע תתעורר נפשו לחיות השכינה שהשרה שם על ידי הרגלו.

וכאשר מצליח אדם לקבוע מקום כזה אם בגופו אם בתנועותיו אם בסדר הזמנים שלו אפשר לומר שהגיע למנוחה. שכבר אינו צריך להתאמץ לבנות לו בית בכל פעם אלא פונה לאותו מקום המוכן לו מכבר, חנו כ"ה.

ודרך קביעת המקום הוא חציו בידי שמים וחציו בידי אדם. שכאשר מסתכל בתוכו פעמים רבות רואה שמקום מסוים נוטה יותר לאפשר את ההתבוננות ומקום אחר מקשה עליו. וכאשר בלא התכוונות ממילא נחה רוחו במקום מסוים ורואה שם את האל הרי הוא יודע שזה מקום טוב. פעמים מרגיש של נעליך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא ופעמים אומר אכן יש הויה במקום הזה ואנכי לא ידעתי.

ולפעמים עוברת השכינה ממקום אחד אל מקום אחר כמו וימאס באהל יוסף ויבחר בדוד עבדו, ואין אותו המקום שהיתה מניעה אותו לשהות בקודש שם מאפשרת עוד את ההכנה והוא מחפש מקום אחר.

ודרך כלל טוב לאדם שיכיר לפחות ב' מקומות כאלה שכאשר נסתם מקום אחד ילך אל השני כענין אם יבוא עשו אל המחנה האחת וגו'. כי כך הוא הסדר שיש סתימות מתחלפות מסיבות שונות וטובים השנים מן האחד, כאשר יפול אחד ילך אל השני ולהיפך. כי כל ביתה לבוש שנים אל תקרי שנים אלא שנים.

ולפעמים משיג שיכול לקבוע את הקודש דווקא במקום שנראה נחות ושפל. דרך משל בגופו של אדם על פי רוב חציו התחתון של הגוף קשה יותר לשהות בו את ההתבוננות הטהורה, בכל מה שתחת הפרסא, ועל הרוב שוהים בני אדם בנשימותיהם או בליבם אבל לא במעיהם ותחת להם ברגליהם. אבל לעתים רואה שדווקא שם נוח יותר והרגלים האלה הם דווקא מקום מושב קבוע לכל הגוף העומד עליהם, ואומר גלוי וידוע לפני כסא כבודך במקום נקבים נקבים וכו'. ואז אפשר לומר שזכה לתיקון הרגלים שהרי מהלכי הגוף קבועים יותר מהלכי הנפש ואם ישיבתו או עשיית צרכיו נעשים לו מקום קדוש בוודאי ישבע בו, כמו אברהם שנשבע תחת ירכו. וליעקב הוקשה הדבר הזה ומכל מקום מתוך קושיתו נקבע הירך למקום קדוש על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה עד היום הזה.

ולפעמים קובע שם דירתו באופן של הצד השני שדיברנו וזהו סוד מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל.

נר שלישי: מניחו על שולחנו ודיו

בשעת הסכנה מניחה על שולחנו ודיו. איתא בעבודת ישראל די"ו הוא צירוף יו"ד עי"ש. ופירושו שידוע יו"ד נקרא נקודה ה"ה התפשטות לאורך ולרוחב. בדרך כלל מבקשת הקדושה להתפשט בכל הרחבתה בכל תרי"ג מצוות. אך לפעמים הטרדות גוברות וזה סימן שאין זו הזמן להתפשט בדרכים הללו. אבל לכל דרכי העבודה והמצוות יש שורש שהוא נקודה בלבד טרם התלבשה בשום לבוש ובזו הנקודה אפשר להתאחז גם בזמני סכנה וטירדה כי לגבי יוד חכמה קדומה אין זה משנה אם אתה מניח תפילין או מתעסק בצאן לבן שאין הנחת התפילין אלא אחר ההתפשטות אבל מי שידוע את דרכי החכמה יודע שהיו"ד הוא שם גם ללא הלבוש.

וזה בעצמו הוא לימוד של דרכי מסירות נפש. ואל תחשוב שאין מסירות נפש אלא התעקשות עד סופה של הלבוש כמשל ערקתא דמסאני אלא להיפך מסירות נפש הוא עמידה על היוד ללא התלבשות. כי אליבא דאמת גם במקום שצריך מסירות נפש ממש אין זה קיום המצוה בהתפשטותה בכל גופו שהרי מוסר את חייו ואינו יכול לשים שבתות הרבה. אלא

בכל מקום שצריך מסירות נפש הרי זה מורה שיש דרך לכלול את כל המעשים בנקודה אחת ושוב אינו צריך לכל לבושי המצוות על דרך כל העושה מצוה אחת מטיבים לו וכו'.

ולכן גם כאשר עושה את ההיפך ועובר ואינו נהרג במקום שזה הדרך גם זה הוא חלק מדיני מסירות נפש ותורת מסירות נפש עליו היינו שהוא נמצא בסוד היוד של התורה טרם התפשטה להווי והה. וכל מצות שבתורה עובר ואינו נהרג ובאותו זמן צריך ללמוד את ה"ד ולא את התפשטותו. והיינו כמו שאומרים 'דער פינטעלע יוד' שהוא תרגום הנקודה שהוא אות יוד של השם.

ועי' ב"ח שהקשה אם גזרו על המצות לכאורה הוא שעת השמד ויש למסור את הנפש שלא לבטל את המצוה ותירץ כי להניח על שולחנו אין זה נקרא ביטול המצוה אלא העברתה ממקום למקום וזה יש לעשות אף בשעת השמד כי אין זה נחשב ביטול המצוה. והבן כי על דרך האמת כל ביטול של מצוה אינו אלא העברה שלה ממקום למקום כי מהו המצוה אינו אלא המשכת אור א"ס בכלי מסוים וכאשר הדין גוזר שיבטלו אין האור א"ס מתבטל אלא עובר ממקום למקום ומופיע במקום החדש.

וזה סוד מניחו על שולחנו ודיו. כי שולחן הוא הרחבת ההתפשטות היותר גדולה כנאמר תערוך לפני שולחן נגד צוררי וידוע שהשולחן הוא אות הה אחרונה של השם מלכות, אף בשעת הסכנה התפשטות מלכותו בכל אלא שבאותו זמן יהיה השולחן מתייחד עם ה"ד בעצמו ולא על ידי שליח והיינו שאמר הרב לוריא בחנוכה איהי מקבלת אור או"א על ידי עצמה.

נר רביעי: כבתה אינו זקוק לה

כבתה אינו זקוק לה זה כלל בכל עבודה פנימית שאין אתה זקוק לתקן את הנשמה מכיון שנדלק כראוי. תעשה את ההדלקה ותנות. זה סוד מנוחת עובדי הויה שאינם דואגים מה קורה עם המשך עבודתם. ואדרבה זהו היופי והשמחה כי הרבה דברים נהרסים על ידי שמנסים לתקן אותם יותר מדאי.

ואני נוהג כמעט להקפיד על זה ולא לתקן אע"פ שמבואר שאם רוצה לתקנה מותר כדי להראות העיקר הזה שאין צריך לעשות יותר מדאי. ולפעמים נחים גם מזה ומתקנים.

נר חמישי: הללויה

הללויה עדיף על כל לשונות ספר תהלים שיש בו שם והילול במילה אחת (גמרא פסחים).

פירוש שיש להלל עד שההבדל בין המהלל למהולל מתמוסס ונעשים לתיבה אחת: הללויה

קב"ג פעמים היו עונים הללויה סימן לדבר שנותיו של אהרן שנקרא קדוש ה וכתוב הללו אל בקדשו. פירוש כל שנה של אהרן התקדש בקדושת הלול כזה עד שהוא בעצמו הפסוק הללו אל בקדשו.

וצריך להגיד הללויה לפחות 123 פעמים להגיע לזה וגם בזמננו שאין נוהגים מנהג עניית הללויה אפשר למצוא זמן לנהוג זאת בשירה וזמרה.

נר שישי: ספירת ההוד

אפשר לחשוב על עשר הספירות כעשרה סיבות שאנחנו צריכים את מציאות האל. כתר נקרא עילת העילות כלומר זה האל שמתחיל את שרשרת הסיבות. חכמה הוא האל שגורם לעולם להיות מסודר. וכן הלאה.

בהקשר זה ספירת ההוד זה האל שאנחנו צריכים בכדי שיהיה למי להודות. בדיוק כמו מי שמחפש סיבות רואה שיש בעולם סיבות ואז צריך לאל לתת סיבה לכל הסיבות, כך יש מי שמבין בעולם שהוא דורש למי להודות. ולך נאה להודות.

המקובלים התקשו על ההוד שפירשו הודיה כי זה תכונה של הנברא ולא של הבורא. אבל ההסבר מובן ככה.

במילים אחרות, הגדרה מהותית של האל הוא שאפשר לעבוד אותו. עבודה הוא דבר בסיסי כמו שסיבה הוא דבר בסיסי. והעבודה חייבת להיות מופנית אל הראוי לו.

התגלית של אברהם אבינו היה שיש למי להודות. זה בעצמו מתארי האל או מהגדרותיו. אל ההודאות.

אברהם אבינו לא חיפש סיבה למציאות העולם ואז מצא את השמש ואז חיפש סיבה אל השמש וכן הלאה עד שהגיע אל האל. זה תיאור הרמב"ם.

הוא חיפש אוביקט שראוי לעבוד והתחיל לעבוד את השמש וראה שאי אפשר לעבוד לו כראוי אז המשיך הלאה עד שמצא את הא"ס.

נר שביעי: סוד האש

לפי ספר יצירה יש לעולם שלשה יסודות שהם אש מים רוח והם אותיות אמ"ש המתפרטים לשבעה וי"ב בפרטם. (היסוד הרביעי הקלאסי עפר אינו יסוד לפי דעתו).

ויש להם סדר, כולם נבעו מן הרוח הראשון, כי יש שני סוגי רוחות רוח אלהים חיים ורוח סתם. כפי שבתחילת פרשת בראשית ורוח אלהים מרחפת וזו אינו אותו רוח שנוצרה כאשר נחלקה השמים מן הארץ ונוצר ביניהם אוויר. אלא רוח שלנו הוא רוח השני ונקרא רוח מרוח. ברוח השני שנבע מן הרוח הראשון בוטאו עשרים ושתים אותיות.

המים הוא יסוד כל הקיים בארץ, כאשר חקק וחצב במים ורוח תהו והציבן כמין חומה. מה שהארץ הוא גוש הוא שהמים נקרשו ונעשה ארץ בכתוב כי לשלג יאמר הוי ארץ. (ולכן אין הוא צריך ליסוד העפר).

האש נובע מן המים. אבל מן האש לא נעשה דבר בארץ אלא בשמים. כסא הכבוד ומלאכים בכתוב משרתיו אש לוהט.

נחשוב כעת על האש. כאשר מתבוננים בפרשת בראשית הרי היסוד החסר בה לגמרי הוא האש. (פרשנים ראשונים שדימו למצוא ד יסודות בפסוק השני הוכרחו לדחוק שחושך הוא האש אפילו שהוא היפך הטעם). אלא שחז"ל הביאו כי השמים מאש ומים נבראו, ולפי ספר יצירה עיקר השמים האש, שכן יצורי השמים אש הם.

אכן יצורי השמים לא נזכרו בספר בראשית שלא נזכר יצירת המלאכים וכסא הכבוד ומכל מקום ידענו שהם קיימים ממעשה מרכבה. נמצא אתה אומר הרוח והמים הם יסודות מעשה בראשית האש הוא יסוד מעשה מרכבה.

ליוונים היה סיפור מאיפה הגיעה האש לבני אדם. בתורה אין סיפור מאין הופיעה האש לבני אדם. (יש במדרש על מוצאי שבת). האש הראשון המופיע בתורה הוא תנור עשן ולפיד אש שעבר בין הבתרים בברית בין הבתרים. האש הוא מן העליונים הוא דמות השכינה. הפעם השני שבה מופיע אש בתורה הוא והויה המטיר על סדום ועמורה גפרית ואש מן השמים. שוב האש מן העליונים היא. הפעם השלישית הוא כאשר אברהם

אבינו לוקח את האש להעלות את יצחק. ומאין הביא אש זה? וודאי אינו אלא אותו אש שירדה מן העליונים, וזה כל משמעות הסיפור שם הנה העצים והאש, האש הוא משהו שצריך להביא, כאשר רואים אנחנו בכל קרבן שצריך שיאכלו אש מן השמים באמת. כך וודאי האש שהביא אברהם הוא האש שראה בברית בין הבתרים ובסדום וממנו הביא להעלות את יצחק.

הפעם הבאה שאש מופיעה בתורה הוא מלאך ה' הנראה למשה בלבת אש. ושוב הולך את משה וישראל כולם בעמוד אש לילה. (יש גם בינתיים אש מתלקחת בתוך הברד שהוא ממש אש ממים ככתוב בספר יצירה).

האש הזה שאנו מדליקים הוא האש שירדה מן השמים להאיר על המזבח, אם בנס ירדת האש מן השמים ככתוב בפרשיות חנוכת המזבח אם באש שירד על המנורה בשמן נס.

נר שמיני: ואני אראה בשנאי

הויה לי בעוזרי ואני אראה בשונאי. במקומות רבים בתהלים מוצאים אנחנו את הביטוי 'לראות בשונאי' במובן של לנצח אותם. לדוגמא במזמור שיר ליום השבת ותבט עיני בשורי. בשיר של פגעים רק בעיניך תביט. ויש להבין את הביטוי.

ייתכן שהוא ביטוי שהוא מקוצר ל'אראה אותם נופלים', ולפי שאין ראוי להאריך בנפילת האויבים נעשה לביטוי קצר לומר 'ואני אראה בשונאי'. אך יותר מכך נראה כי הסתכלות מבטא יחסי כח. אם אני מסתכל עליך ואתה לא מעיז להסתכל בחזרה עלי משמעותו שאני חזק ממך. האדם אינו מסוגל להסתכל בפני מי שגדול ממנו ואילו מי שגדול ממנו מסוגל להסתכל עליו. בשעת הצרה היה האדם שפל משונאיו והם מביטים בו, ככתוב בלמנצח על אילת השחר 'המה יביטו יראו בי'. ולא היה מסוגל להביט בהם. כאשר גובר עליהם אז 'ואני אראה בשונאי'. אני אביט בהם והם לא יהיו מסוגלים לחזור ולהביט בי.

גם במונחים אסטרטגיים פשוטים הדבר כך, מי שנמצא בברירה משונאיו הוא מתהלך בחושך ומפחד להיות מואר שמא יראנו האויב ויגבר עליו. ככתוב בשירת דבורה חדלו ארחות והולכי נתיבות וכו'. ואילו המתגבר הוא דווקא מאיר את עצמו ומחפש את הנרדף בנרותיו. לכן כאשר גוברים על האויב ומנצחים אותו ביד רמה בריש גלי אז מדליקים את כל הנרות

ברחובות כלומר הנה אנחנו לא מפתחים אדרבה אתם מפתחים ומסתתרים בחושך. וכפי שרואים בפרשת בשלח שהיציאה בריש גלי הוא מראה את החירות. ובברכות בחקותי ואולך אתכם קוממיות מתרגם השבעים ואולך אתכם בפרהסיא. ולפיכך הדלקת נר חנוכה ברחובות בפרהסיא הוא הוראת ניצחון החשמונאים. לקיים מה שנאמר היה לי בעוזרי ואני אראה בשונאי.

לפי האמור מובן משמעות 'ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים'. כי האלהים וודאי עליון נורא על הכל, הוא צופה ומביט בכל משגיח על בני אדם, אבל אין ראוי לאדם להביט בו. כלומר מניעת משה מלהסתכל בכבוד האל אינו מבטא חוסר אפשרות לראות אותו, אבל הוא מבטא יחס של כבוד. להסתכל לתוך פניו של האל משמעותו להתנהג כאילו ישנם יחסים שווים בין האדם לבין האל אבל אין ראוי לאדם להתנהג ביחס כזה. ולכן לא יראני אדם וחי. כלומר מי שמסתכל בפני נידון למיתה כי הוא פוגם בכבוד המקום.

יש תליית עין אל השכינה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל הויה אלהינו. זה צפית עין שבו ברורים יחסי הכח והתלות ואין בהם חשש כלל. אך יש גם צפיה בשכינה עצמה ובה צריך ליזהר לא לזון את העין בגסות כבנדב ואביהו ואצילי בני ישראל שזנו עיניהם מן השכינה ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. כלומר באמת רוצה ה' להראות פניו לישראל ויסתכלו בו והוא בהם שווה בשווה. אבל צריך להתנהג בדרך כבוד והעלמה בדבר הזה שלא יטעו בו להסתכל בלב גם.

אמנם יש אומרים במסכת ברכות שמשה טעה והיה צריך להביט אל האלהים. אבל הסתרת פניו ביאר האר"י שהוא תיקון חטא הבל שהציץ בשכינה בלב גם ולפיכך הרגו קין. משה היה גלגול שלו לכן הסתיר פניו ללכת לקצה השני. עיקר ברכת ישראל הוא יאר הויה פניו אליך והוא שיראה לך את פניו יראה כל זכורך אל פני האדון ואע"פ שפשוטו הוא שהם נראים בפני ה' ולא שהם רואים את ה' למדנו שגם הם רואים בו.

ועל זה אומרים מאת הויה היתה זאת היא נפלאת בעינינו, הפלא הוא בעינינו ראינו כדבר הזה לראות את השכינה והייתכן כדבר כזה אבל מאת הויה היתה זאת. ועל כך נגילה ונשמחה בו. אל הויה ויאר לנו. ועל זה

אומר אלי אתה שמראה עליו באצבע כפי שהראו על הים זה אלי כי אני הבטתי בו כפי שהוא הביט בי.

והבטה זו הוא סודו של נר חנוכה שהכל כלפי שכינה ולא כלפי האויבים. אני אראה בשונאי היינו צד השכינה המכלה בהבטתה כי לא יראני אדם וחי, וממנה כל הכליונות והשונאים שבעולם כפי שמצינו פעמים רבות שהיראות כבוד ה' היא המכלה את החוטאים. ואז אותם החוטאים או אף הניצולים אינם מסוגלים מהביט בה וכפי שמצינו באשת לוט. ומיעקב אבינו למדנו כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי כי אפשר לראות בו פנים בפנים בהדלקת הנר ולחיות. ועל ההצלה הזו צועקים אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא. (וידוע כי הפגם שגרם ליוונים הוא הנגיעה בכף ירכו שהוא הצד שאינו יכול לסבול את מראה האל כנאמר והודי נהפך עלי למשחית, ומאותו ההוד ניתן למשה בשכר ויסתר פניו וממנו האציל ליהושע עד שנתקן שאפשר לעמוד על הרגלים בהבטה נבואית ולא ליפול על פניו ולהסתיר אותו).

ודע שהרב אמר הדלקת הנר מורה על היחוד ולכאורה איפכא שמענו המשמש בפני הנר הויין ליה בנים נכפים. ואמנם למדנו הנר גורם לשלום בית אבל זה אינו לשעת היחוד גופא. הסוד שבנים נכפים היינו חולים במחלת הנפילה שהוא נובע משורש פגם ההוד כאשר ההוד נהפך למשחית והכל נופלים על פניהם במראה שכינה ומזה נובע גם מחלת נפילה פשוטה שנופל על פניו ונעצמים עיניו ולפעמים רואה חזיונות שווא. ולפיכך בזמן הזה צריך היחוד להיות בחושך שלא יראה בה דבר מגונה היינו יפגום את היחוד מתוך ביקורת שיפול עליו.

אבל לעתיד כתיב אחפש את ירושלים בנרות כי בא אורך ולא נחשוש ללשון הרע וזה הוא נר היחוד של חנוכה.